

تاریخ دریافت مقاله: ۹۰/۱/۲۷

تاریخ پذیرش نهایی: ۹۰/۳/۲۱

مرجان زارع هرفته^۱، علی شیخ مهدی^۲، رضا افهمی^۳گرافیتی، رسانه‌ای غیررسمی^۴

چکیده

گرافیتی به حسب ظاهر نوعی نشانه‌گذاری هدفمند به دست انسان بر سطوح مختلف محیط شهری به شمار می‌آید و از جمله مهم‌ترین اهداف آن ارتباط و پیام‌رسانی است. نخبه‌گرایان هنرهای تجسمی غالباً از گرافیتی به عنوان پدیده‌ای خرابکارانه (وندالیسم) یاد می‌کنند، در حالی که بررسی‌های چند دهه اخیر به وسیله پژوهشگران مطالعات فرهنگی، نشان داده است که اقلیت‌های اجتماعی به دلیل دسترسی نداشتن به رسانه‌های رسمی به منظور پیام‌رسانی و اعلام هویت‌های انسان‌شناختی و فرهنگی‌شان از ابزارهای گوناگون و به‌ویژه گرافیتی که به‌سہولت در اختیارشان است استفاده می‌کنند. امروزه آثار گرافیتی صرفاً دیوارنوشته‌های شتابان با محتوای سیاسی و انقلابی نیستند، بلکه خرده‌فرهنگ‌هایی هستند که مشخصاً جوانان از آن به منظور تبیین ویژگی‌های سبک زندگی‌شان استفاده می‌کنند. این پژوهش در پی آن است که با توجه به ویژگی پیام‌رسانی گرافیتی و بهره‌گیری از نظریات مطرح‌شده در حوزه مطالعات فرهنگی، به ارتباط مخاطب و قدرت در آثار گرافیتی از منظر رسانه‌ای بپردازد. روش گردآوری اطلاعات در این تحقیق کتابخانه‌ای و به‌صورت مشاهده آثار بوده، و تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز به صورت توصیفی و تحلیلی انجام شده است. نتایج حاصل از پژوهش روشن می‌سازد که گرافیتی در واقع رسانه‌ای غیررسمی است و در مقابل گفتمان غالب معنا می‌یابد و به ابزار بیانی خرده‌فرهنگ‌های اجتماع بدل می‌شود و بر جدا ساختن مرزهای زیبایی‌شناختی تأکید می‌کند. از این رو گرافیتی با بیشترین تنوع گفتمانی همراه است.

کلیدواژه‌ها: گرافیتی، رسانه رسمی، رسانه غیررسمی.

۱. کارشناس ارشد پژوهش هنر، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه تربیت مدرس، استان تهران، شهر تهران

E-mail: marjanzare63@gmail.com

۲. استادیار گروه انیمیشن و سینما، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه تربیت مدرس، استان تهران، شهر تهران (نویسنده مسئول)

E-mail: sheikhmehdi@modares.ac.ir

۳. استادیار گروه پژوهش هنر، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه تربیت مدرس، استان تهران، شهر تهران

E-mail: afhami@modares.ac.ir

۴. مقاله حاضر برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد مرجان زارع هرفته است که با عنوان «بررسی گرافیتی از منظر مطالعات فرهنگی»، به راهنمایی دکتر علی شیخ مهدی و مشاوره دکتر رضا افهمی در دانشکده هنر و معماری دانشگاه تربیت مدرس نوشته شده است.